

RAUTALAMPI

Perusturvalautakunnan soveltamisohjeet toimeentulotuen myöntämiseksi

Sisällys

1. Oikeus toimeentulotukeen, toimeentulotuen tarkoitus ja rakenne	2
2. Toimeentulotuen hakeminen ja käsittely	2
3. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen.....	3
4. Opiskelijoiden avustaminen	6
5. Ehkäisevä toimeentulotuki	6
6. Soveltamisohjeen lakiperusta ja voimaantulo	7

1. Oikeus toimeentulotukeen, toimeentulotuen tarkoitus ja rakenne

Lain toimeentulotuesta (Totul) 2 § mukaan Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa ([234/1929](#)), lapsen elatuksesta annetussa laissa ([704/1975](#)) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja otolastensa elatuksesta.

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloa turvaava etuus ja siitä syystä kaikki muut asiakkaan ensisijaiset mahdollisuudet (työ- ja yrittäjätulot) saada välttämätön toimeentulo, on ensin aina selvitettävä. Hallintolaissa on mainittu hyvän hallinnon perusteina viranomaisen palveluperiaate ja neuvontavelvollisuus toimeentulotuen hakemiseen liittyvissä asioissa.

Toimeentulotuki jaetaan Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kunnan myöntämään täydentävään ja ennaltaehkäisevään toimeentulotukeen.

Toimeentulotukihakemus tehdään Kelaan, joka voi siirtää asian toimivaltaisen kunnan käsiteltäväksi. Perustoimeentulotuen hakemista koskevat ohjeet on luettavissa osoitteesta www.kela.fi. Lisätietoja saa Kelan toimistoista Kela voi Totul 14 d § pykälän mukaan siirtää hakemuksen kuntaan, jos hakemuksessa haetaan sellaisia menoja, joita ei voida huomioida Totul 7§ mukaisina perustoimeentulotuesta huomioitavina menoina.

Täydentävän (Totul 7c) ja ehkäisevän (Totul 13§) toimeentulotuen myöntäminen edellyttää sitä, että asiakkaalla on Kelan antama päätös perustoimeentulotuesta. Täydentävä toimeentulotuki kunnassa voidaan käsitellä toimeentulotukilain 23 §:n mukaisella takaisinperinnällä.

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat muut kuin Totul 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu henkilön ja perheen sosiaalisen turvallisuuden ja itsenäisen toimintakyvyn edistämiseen, ehkäisemään syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisen tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

2. Toimeentulotuen hakeminen ja käsittely

Toimeentulotukihakemus tehdään aina ensin Kansaneläkelaitokselle, jonka tulee tehdä hakemuksen perustella päätös perustoimeentulotuesta. Hakemuksen siirtämisestä kunnan käsiteltäväksi säädetään Totul 14 d §:ssä.

Hakemus täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta voidaan tehdä kunnan toimielimelle, jos hakija on saanut hakemusta koskevalle ajalle tehdyn päätöksen perustoimeentulotuesta. Päätös on laitettava hakemuksen liitteeksi.

Asiakkaalle annetaan aina kirjallinen päätös. Päätös annetaan yksilöidysti perusteineen kaikkiin haettuihin menoihin. Myös osittain tai kokonaan hylättyyn hakemukseen tehdään päätös perusteluineen.

Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemus käsitellään ja ratkaistaan viivytyksettä, viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa, kiireellisissä tapauksissa joko samana tai seuraavana työpäivänä hakemuksen saapumisesta. Mikäli hakemusta on pyydetty täydentämään, ratkaisu toimeentulotuesta pyritään tekemään seitsemän työpäivän kuluessa lukien siitä päivästä, kun täydennetty hakemus tarvittavine liitteineen on saapunut sosiaalivirastoon.

Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen päätökseen tyytymättömällä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus Rautalammin kunnan perusturvalautakunnalle. Päätöksen liitteenä on muutoksenhakuohje. Perusturvalautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Kuopion hallinto-oikeuteen.

Asiakkaan tiedot kirjataan Rautalammin kunnan asiakastietojärjestelmään, Efficaan. Asiakkaan on ilmoitettava muutokset henkilö-, perhe-, osoite- ja pankkiyhteystiedoissaan. Asiakkaalla on oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot edellä mainitusta järjestelmästä tulostettavasta otteesta maksutta kerran kalenterivuodessa.

3. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen

Toimeentulotukilain 14 a § mukaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, täydentävän toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Toimeentulotukiasia on käsiteltävä siten, että hakijan tai perheen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei vaarannu.

Päätös toimeentulotuen myöntämisestä on pantava viivytyksettä täytäntöön.

Toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalityöntekijän kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun asiakas on tätä pyytänyt.

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä tarpeita.

Harkittaessa menon huomioon ottamista täydentävänä toimeentulotukena kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, auttaako tuki asiakasta työllistymään, saamaan ammatin tai edistääkö tuki muutoin hakijan tai perheen toimeentulon turvaamista tai itsenäistä suoriutumista tai ehkäiseekö se syrjäytymistä.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Toimeentulotuen käsittelijällä on oikeus tarkistaa salassa pidettäviä tietoja viranomaisteitse ilman asiakkaan suostumusta (esimerkiksi Kelalta etuustietoja ja vero-oikeudesta vahvistetut verotiedot). Asiakkaan antamien virheellisten tietojen perusteella myönnetty toimeentulotuki voidaan periä takaisin ja asiasta tehdään tarvittaessa rikosilmoitus.

3.1. Kodin hankinnat

Kodin välttämättömiin hankintoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, kun se hakijan tausta ja olosuhteet huomioon ottaen on välttämätöntä esim. pitkän laitoshoidon tai asunnottomuuden jälkeen tai hakijan on vaikea suoriutua yllättävistä menoista pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden tai pienituloisuuden vuoksi. Asiakasta ohjataan hankkimaan kalusteet ja laitteet ym. käytettyinä. Jälkihuollossa olevan nuoren hankintoja tuetaan itsenäistymisvaroilla. Kotoa itsenäiseen asumiseen muuttaville nuorille ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea kodinvarustukseen, vaan heidän edellytetään saavan välttämätön varustus kotoa. Myös avioerotilanteissa välttämätön perusvarustus katsotaan pääsääntöisesti ainakin osin saatavan yhteisestä kodista.

Hakijan tulee tehdä erillinen hankintasuunnitelma ja kustannusarvio kodinhankinnoista, joihin toimeentulotukea haetaan. Kodinhankinnat edellytetään pääsääntöisesti hankittavan käytettyinä. Yksityisiltä tehdyistä ostoista tulee olla asianmukainen maksutosite/tilisiirto.

Yksittäiset kodinlaitteet sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan.

Hankintojen enimmäishinnat:

pöytä ja tuolit	50 €
sänky ja patja/runkopatja	100€
patja	50 €
pinnasänky ja patja	80 €
lastensänky	50 €
rattaat	80 €
yhdistelmävaunut	150 €
jääkaappi	150€, ellei sisälly keittiön kalustukseen
pesukone	250 €, mikäli taloyhtiössä ei ole pesutupaa, lapsiperheelle
pölynimuri	50 €

3.2. Vaatemenot

Vaatteiden hankinnan ja niiden huollon katsotaan sisältyvän perusosaan. Romaninaisen hameeseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea joka toinen vuosi pitkäaikaiselle toimeentulotuki asiakkaalle. Hameen hinta (max 460 €). Tuki myönnetään maksusitoumuksena ompelijalle.

3.3. Jäännösverot

Jäännösverot eivät ole toimeentulotukeen oikeuttava meno. Vapautuksen hakeminen ja lykkäyksen anominen ovat ensisijaisia keinoja.

3.4. Edunvalvontamenot

- maistraatin perimät maksut: edunvalvojan määrääminen, tilintarkastusmaksu
- edunvalvontapalkkio

3.5. Hautausavustus

Hautausavustus myönnetään varattomalle kuolinpesälle toimeentulotukena. Toimeentulotuen käsittely lähtee vainajan taloudellisesta asemasta, ja päätös ja laskelma tehdään vainajalle. Pääsääntöisesti myönnettävä hautausavustus on hautausseuran ja seurakunnan kulut huomioon ottaen enintään 900 €, siunauskappelin vuokra sekä välttämättömät kuljetukset. Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, vastaavat omaiset itse kuljetuskustannuksista.

Kuolinpesän varat otetaan huomioon hautausavustusta myönnettäessä, samoin lesken tulot ja varat (ei avopuolison tuloja ja varoja). Tällöin laskelma tehdään perheelle siten, että lesken tulot ja menot huomioidaan normaalisti laskelmaan ja vainajan perusosa kuolinpäivään saakka. Vainajan tuloja ei laskelmaan huomioida, mikäli ne sisältyvät kuolinpäivän saldoon. Kuolinpäivän saldo huomioidaan laskelmaan. Selvityksenä on esitettävä perukirja ja mahdolliset vainajan vakuutukset.

Hautausavustus voidaan tarvittaessa myöntää ennen kuin perukirja on käytettävissä. Tällöin laskelmassa tuloksi otetaan vainajan kuolinpäivänä pankkitileillä olleet varat ja tehdään perintä mahdollisista kuolinpesän varoista. Tilillä olevia varoja tarkastettaessa tulee huomioida mahdollisesti myöhemmin maksettavat tai palautettavat eläkkeet.

Maksamattomia laskuja, esimerkiksi sairaalalaskuja, ei oteta huomioon laskelmassa, vaan ne jäävät kuolinpesän maksettavaksi, tai mikäli kuolinpesä on varaton, kuolinpesän veloiksi. Mikäli vainajalla on ollut realisoitavissa olevaa varallisuutta, voidaan hakemus hautausmenoihin hylätä vainajan varallisuuden perusteella tai vaihtoehtoisesti tehdään perintä kuolinpesän varoista.

3.6. Tuettu loma ja perhejuhlat

Tuettu loma

Pitkäaikaisasiakkaana tai toistuvaisasiakkaana olevalle lapsiperheelle tai muutoin pitkään pienillä tuloilla olevalle perheelle (perustoimeentulotuen vähäinen ylitys) voidaan perustellusta syystä myöntää tuetun loman omavastuuosuus. Matkakuluista perhe vastaa itse.

Perhejuhlat

Esimerkiksi häät, rippijuhlat, ristiäiset

- hyväksytään enintään 85€

3.7. Lasten harrastusmenot

Alle kouluikäisen lapsen harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan. Tuetaan yhtä lapsen tai nuoren kehittymisen ja sosiaalistumisen kannalta tärkeintä harrastusta ja siihen liittyvien välineiden hankintaa. Lasten harrastusten tukeminen voidaan huomioida pitkäaikaisasiakkaana tai toistuvaisasiakkaana olevalle perheelle tai muutoin pitkään pienillä tuloilla olevalle perheelle (perustoimeentulotuvähäinen ylitys). Tuen enimmäismäärä 150 €/lapsi/vuosi

Lisäksi toimeentulotukea voidaan myöntää seuraaviin kouluikäisen lapsen hankintoihin enintään:

- sukset 100 €
- luistimet 30 €
- polkupyörä 100 €

4. Opiskelijoiden avustaminen

Opintolainan korkomenot

Kelan korkoavustus on ensisijainen ja asiakkaan tulee esittää siitä päätös. Mikäli asiakas ei voi saada Kelan korkoavustusta, huomioidaan korkomenot täydentävän toimeentulotuen menona.

Matkakulut opiskelun ajalta

- Opiskelijan koulumatkakulut kattaa ensisijaisesti koulumatkatuki ja opintojen ajalta maksettava opintotuki tai muu koulutusetuus ja työttömän opiskelijan/työllistymistä edistävässä palvelussa olevan osalta kulukorvaus.
- Mikäli edellä mainittu ensisijainen etuus ei ole vielä käytettävissä, voidaan poikkeuksellisesti myöntää ensimmäisen kuukauden matkakuluihin toimeentulotukea.

Matkakulut työllistymistä edistävän palvelun ajalta

- Voidaan huomioida ensimmäisen kuukauden matkakulut edullisimman taksan mukaisesti
- Jatkossa kulukorvaus kattaa matkakulut

Opiskelukulut

Opiskeluun liittyvät kustannukset katetaan pääsääntöisesti opintoetuudella.

- Hakijan tai perheen pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden perusteella voidaan oppikirjoihin myöntää enintään 150 €/lukukausi ja muihin kustannuksiin (esim. työvaatteet, opiskeluvälineet, opiskelumaksut) enintään 100 €/lukukausi
- Pitkäaikiasiakkaana tai toistuviasiakkaana olevalle lapsiperheelle tai muutoin pitkään pienillä tuloilla olevalle perheelle (perustoimeentulotuen vähäinen ylitys) voidaan perustellusta syystä huomioida lapsen tai nuoren opintoihin/opiskeluun tarvittavan tietokoneen hankintaan 300 €, mikäli oppilaitos ei anna konetta käyttöön.

Jälkihuoltonuoren itsenäistymisvarat

Jälkihuoltonuoren (18–21v.) itsenäistymisvaroilla katetaan tarpeellisia täydentävän toimeentulotuen menoja (esim. kodinhankinnat, koulukustannukset) sosiaalityöntekijän suunnitelman ja yksilöllisen harkinnan mukaisesti.

5. Ehkäisevä toimeentulotuki

Toimeentulotuesta annetun lain mukaan kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista, sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (Totul 1 § 2 mom. Totul § 13.).

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen edellyttää aina yksilökohtaista harkintaa. Jokaisessa yksittäistapauksessa harkitaan, millä tavoin henkilön sosiaalista suoriutumiskykyä juuri senhetkisessä tilanteessa edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan asiakkaan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuuksia sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan.

Ehkäisevällä toimeentulotuella tuetaan esimerkiksi perheitä, joita on kohdannut perheenjäsenen kuolema, vakava sairastuminen tai esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuminen. Myös katastrofin tai onnettomuuden uhrin tilapäisiä toimeentulovaikauksia voidaan helpottaa ehkäisevällä toimeentulotuella.

6. Soveltamisohjeen lakiperusta ja voimaantulo

Toimeentulotukiasian käsittelyä ohjaavat seuraavat säännökset muutoksineen

Laki toimeentulotuesta 1412/1997 muutoksineen
Laki toimeentulotuesta 1812/2005
Laki toimeentulotuesta 1202/2007
Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta 815/2015
Sosiaalihuoltolaki 710/1982
Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
Hallintolaki 434/2003
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista 221/2003
Henkilötietolaki 523/1999
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001
Laki maahanmuuttajien kuntouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999
Avoliittolaki 234/1929 muutoksineen
Laki lapsen elatuksesta 704/1975

Rautalammin kunnan perusturvalautakunnan hyväksymät ohjeet on tarkoitettu täydentämään ja tarkentamaan toimeentulotukilain säädöksiä ja sosiaali- ja terveysministeriön toimeentulotukioppaan ohjeita sekä takaamaan kuntalaisille yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumisen toimeentulotukilakia sovellettaessa.

Perusturvalautakunnan antamia ohjeita ei kuitenkaan voi käyttää yksinomaisina päätöksen perusteluina eikä niillä voida sivuuttaa lain säännöksiä, vaan päätökset perustellaan toimeentulotukilain ja asetuksen asianmukaisilla kohdilla.

Perusturvalautakunta 20.12.2017 § 96

Ohjeet tulevat voimaan 1.1.2018